

5. Su Ürünleri Yetiştiriciliği Çalıştayı

Öneriler ve Tavsiyeler

Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği

Çalıştayımıza; yetiştiricilerimiz, üreticilerimiz, tedarikçilerimiz, ilgili kurum ve kuruluşlarımız, üniversitelerimiz, sivil toplum kuruluşları ve basın mensupları dâhil 600 üzerinde kişi katılmış olup, ülke genelinde tüm paydaşların katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayda sektörümüzle ilgili planlama, üretim, yem, pazarlama, tüketim vb. konularda kaydedilen gelişmeler paylaşılmış, yaşanan sorunlar tartışılmış ve tavsiye amaçlı çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşların yanı sıra üreticilerin ve Merkez Birliği'nin de kapsamına giren sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda sınıflandırılmıştır:

Gerek toplumun gerekse bazı kamu sektörlerinin balığın üretim şartlarını bilmedikleri için su ürünleri üreticilerinin bulunduğu bazı havzalarda sular kesebiliyor, sular azaltabiliyor, kazı yapılabiliyor, ilaçlama yapılabiliyor, derelere yabancı madde atabiliyor veya fabrikalar, hayvan üretim çiftlikleri atıklarını dereye boşaltabiliyor.

Bu kapsamda, su ürünleri üretim hassasiyetlerinin ve öneminin anlatılması, yetiştiriciliğe karşı toplumun ve insanların bakış açılarını değiştirebilir.

Özellikle çevrenin bize verdiği zararlar ortaya çıkarılabilir ve Çevre İl Müdürlükleri'ne çevreyi bizden değil de bizi çevreden korumaları gerektiğini anlatabilmemize yardımcı olacaktır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca çıkartılan Yönetmelikte "Balık Çiftlikleri" ifadesi yer almamasına rağmen, keyfe hiç ilgisi olmayan kategoriye sokularak "Çevre İzni" ve dolayısıyla "Çevre Mühendisi / Çevre Danışmanı" çalıştırma zorunluğunun getirilmiş olması, yine aynı kategoriye sokularak, "Evsel ve Sanayi Atığı" muamelesi yapılarak "Atık Su Analizi Yaptırılması" zorunluğunun getirilmesi yanlıştır.

Yemdeki KDV oranının %0 olması iyi görünse de, üretimde hissedilmemektedir.

Balık satışlarında %8 KDV oranının olması ve yem giriş faturalarının %0 KDV oranlı olması, yıl içindeki aylarda KDV ödenmesine yol açmaktadır. Yıl içinde ödeme dengesinin tutması için yem ve balık satışında KDV'nin aynı olması daha gerçekçi olacaktır.

Birlik üyeleri olarak her iki KDV oranının aynı olmasını istemekteyiz. Yemdeki KDV'nin kaldırılmasından dolayı balıkta da kaldırılması ya da et ürünlerinde olduğu gibi toptan satışlarda %1 perakende satışlarda %8 olarak belirlenmesi üretici üzerindeki sıkıntıları çözmede yardımcı olacaktır.

Özellikle kamuoyundaki kültür balıkları ile ilgili mevcut ön yargı ve olumsuz imaj göz önüne alınırsa, bu durumun pozitif yönde değiştirilmesi, yetiştiriciliği yapılan su ürünlerinin öneminin yanı sıra – su ürünleri tüketiminin de özendirilmesi ve arttırılması için medya ve hatta sosyal medyanın etkin olarak kullanılmasının önemli olduğu ortaya çıkacaktır.

Ülkemizde satılan balıklarda, henüz etiket- barkot uygulamasına geçilmediği için geri izleme yapılmamaktadır.

Etiketi olmayan bir balığı tüketici aldığı zaman karşılaştığı olumsuz durumu (balığın bozuk çıkması, bayat olması vb. durumlarda) izlemesi mümkün olmamaktadır. Balıkların geri izlenmesi açısından denetim ve kontrollerin yapılması, kaliteli ve belirli bir standarta sahip olan balığın piyasada olması yönünden markalaşma çok önemlidir ve etiket desteği markalaşmak için başlatılmış bulunmaktadır.

2018 yılı için önerilen destek miktarı etiket başına 3 kuruştur. Ancak önerilen 3 kuruş destek ile bu durumunun uygulamada mümkün olmayacağı görülmekte ve en az 7-8 kuruş olması talep edilmektedir.

Etiket maliyeti düşük olmakla birlikte, işçilik giderleri çok yüksek olacaktır. Bu işlem her bir balığa tek tek uygulanacağı için ise çok zaman alacaktır.

Ülkedeki barınak ve çekek yerleri çoğunluğu avcılıkla ilgili kooperatiflere kiralanmış bazı yörelerde de İl ve İlçe Belediyelerinin sorumluluğundadır. Denizde ağ kafeslerde üretim yapan yetiştiricilerin barınaklardan istifadesi sağlanacak şekilde barınakların kullanım yönetmeliği yeniden düzenlenmelidir.

1380 sayılı su ürünleri kanununun günümüz şartlarında yetersiz kaldığı zamanla ortaya çıkmıştır.

Bakanlık tarafından yürütülen son bir çalışma ile Su Ürünleri Kanunu'nda bazı değişikliklere gidildiği ve taslak kanun hazırlandığı bilinmektedir.

Su Ürünleri Kanununu yeni bir değerlendirmeye gidilerek, sektörün görüş ve önerileri de mutlaka dikkate alınarak yeni bir taslak kanunu hazırlanması daha doğru ve adil olacaktır.

Toprak havuzlarda üretimi yapılan balıklarda yetiştiricilik desteklemesi alamamaktadır.

'Toprak havuz yetiştiriciliğinin' en büyük gider kalemlerinden biri elektriktir ve oluşturacak bir destekleme modeli ile üretim miktarıyla doğru orantılı olarak tamamen şeffaf izlenebilir bir destekleme yöntemi uygulamaya konulabilir.

Ülkemizdeki su ürünleri yetiştiriciliğine bir standart getirilmesi açısından destekleme modelinin değiştirilerek ülkedeki tüm ürünleri kapsayacak şekilde yeni bir sistem getirilmesi gerekliliği önem arz etmektedir.

Bir tarafta, çipura ve levreğin olmaması ve bu kapsama karada toprak havuzlarda yetiştirilen çipura ve levreğin girmesi, diğer yanda Karadeniz'de üretilen ve bu genelde iç pazarda kullanılan levreğin destek kapsamına alınmamasından dolayı; balıkçılıktaki ikilemi ortadan kaldırmak amacıyla ya tamamen balık yetiştiriciliği destekleri kaldırılabilir ya da değişik alternatif bir sistem getirilebilir.

Şöyle ki;

- Aşı uygulaması
- Paketleme
- Etiket – barkod
- Kayıt sistemleri
- Islah
- Tüketim

başlıkları altında desteklemeler yapılabilir.

Bu sayede tür bazında bir ayırıma gidilmemiş olur. Aynı zamanda, kayıt sistemleri Merkez Birlik vasıtasıyla yapılabilir, bu yolla ise Birlikler etkin hale getirilebilir.

2017 destekleme tebliğinde yavru desteği bulunmamaktadır. Kafes balıkçılığının en önemli girdisi olan yavru desteği tekrar konulmalıdır. Tüm türler için yavru desteği yeniden ihdas edilmelidir.

Bilgi ve teknoloji kullanımında mühendislik hizmetleri mutlaka yaygınlaştırılmalıdır. Üretim kapasitesi düşük olan işletmeler mühendislik hizmetlerinden faydalanabilmeleri için Birlik çatıları altında mühendis istihdam edilerek, diğer üreticilerimizle birlikte küçük işletmelerimize de mühendislik hizmeti verebilecek duruma gelir.

Bu hizmetler için danışmanlık sertifikası olan mühendis gerekmektedir. Fakat sertifika yaygın ve bilinir olmadığı için sertifikaya sahip mühendis bulunamamaktadır.

En az beş yıl tecrübeli su ürünleri mühendisi arkadaşlarımızı bu kapsamda birlik çatısı altında istihdam edebilmeli ve bundan da destek alabilmeliyiz.

Yeniden sınavların açılarak danışmanlık sertifikasının alınması sağlanmalı, tarım danışmanı su ürünleri mühendislerinin sayısı arttırılmalıdır.

Eğitim Yayın ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nca çıkartılacak olan Yönetmelikte bahsi geçen hususlar dikkate alınarak Su Ürünleri Mühendislerinin istihdamının sağlanabilmesi için sınav açılması, ayrıca danışmanlık istihdam edebilecek yerlere Su Ürünleri Üretici ve Merkez Birliği ibaresi eklenmelidir.

İlçe müdürlüklerindeki personelin görevi, yetkisi ve sorumlulukları tarif edilerek Norm kadroların üniversitelerin akademik eğitim bölümleri dikkate alınarak düzenlenmelidir.

Teknik personelin çiftçiye yakın ve arazide fiilen çalışabilmesi için Tıbbi Sekreterliğe benzer bir şekilde Tarım Sekreterliği bölümleri ve kadroları ihdas edilerek Veterinerlerin ve Mühendislerin sistemlere kayıt işlerinden kurtarılması iş yükünü azaltacak bu sayede teknik personeller kayıt işlerinden kurtulabilir ve sahada daha etkin bir şekilde çalışmaları sağlanabilir.

Ayrıca ilçe müdürlüklerindeki teknik personele yetki verilerek projelerin kontrol ve denetimleri (ancak bu durum projelerin de ilçe müdürlüklerine devriyle sağlanabilir) etkin hale getirilebilir.

İlçe müdürlüklerine mutlaka ilçe müdür yardımcısı kadrosu verilmesi gerekmektedir. İlçe müdürü görevde gittiğinde, makamında bulunmadığı zamanlarda, yetkili birinin olmaması sorun oluşturmaktadır.

Potansiyeli su ürünleri yönünden yüksek olan illerde mutlaka il müdür yardımcılarının birinin Su Ürünleri Mühendisi olacak şekilde yapılandırılmalıdır.

2017 yılı içerisinde iyi tarım uygulamaları kapsamında su ürünleri yetiştiriciliğine de destek verilmeye başlanmıştır. Bu memnuniyet verici bir durum olmasına rağmen başlangıçta bazı olumsuzluklarla karşılaşıldığını üyeler dile getirmektedir.

İyi tarım uygulaması yaptığına dair sertifika olması gerekliliğinden hareket ederek belge alanların belge alış tarihi ve tespit yaptırınlar için ise, tespiti yaptırdığı tarihten itibaren iyi tarım uygulamalarının desteklemeleri geçerli olacağı bildirilmiştir. Bireysel ya da grup sertifikasyonu adı altında iyi tarım uygulamaları sertifikasını olması gerekmektedir.

Bu sertifikayı alabilmek içinde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu yönetmeliğe bağlı olarak ve bakanlığın yetkilendirdiği sertifika kuruluşlarından sertifika alınabilir.

5200 sayılı Yasaya göre, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliğimiz dâhil, Üretici Birliklerinin hiçbir şekilde yetkileri olmamakla birlikte, üreticiler üzerinde yaptırım güçleri bulunmamaktadır.

Üreticilerle ilgili oluşan ve oluşabilecek sorunlarda ancak talep ve istekte bulunup aracı olabilmektedir. Bu nedenle, 5200 sayılı Yasanın acil olarak değiştirilerek Birliklerin daha etkin çalışmasını ve gelir elde etmelerini sağlayacak hususlar yasaya eklenmelidir.

5200 sayılı Kanuna bağlı Birliklerin yaşaması ve güçlü olması için kesintinin %3'e çıkarılması, bu kesintiden de %40'ının Merkez Birliği'ne verilmesi ve Merkez Birliklerinin, İl Birlikleri üzerinde etkin olması sağlanmalıdır. Gelecek olan bu destekle ise, Bakanlıkça kurulacak bir komisyona ile birlikte tanıtım – reklam çalışmalarına başlanabilir.

Çalıştayımıza üreticilerimiz, yemcilerimiz, tedarikçilerimiz, üretici örgütlerimiz, ilgili kurum ve kuruluşlarımız, üniversitelerimiz, sivil toplum kuruluşları ve basın mensupları dahil yaklaşık 650 kişi katılmış olup, Ülkü genelinde tüm paydaşların katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayda sektörümüzle ilgili planlama, üretim, yem, pazarlama ve tüketim vb. konularda kaydedilen gelişmeler paylaşılmış, yaşanan sorunlar tartışılmış ve tavsiye amaçlı çözüm önerileri ortaya konmuştur.

AB mevzuatı ile uyum çalışmaları kapsamında Başbakanlığa sunulan ve halen bekleyen “Su Ürünleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Taslağı”nın, diğer kurumlarla uzlaşılarak bir an önce yasalaştırılması gerekir.

Su Ürünleri Kanunu günümüz koşullarına ve AB mevzuatına uygun hale gelecek, en önemlisi su ürünleri yetiştiricilik sektörümüz için hayati öneme sahip olan su ürünleri yetiştiricilik alanlarının belirlenmesi, tahsisi ve geçici olarak alınmış olan su kiralama yetkisi tamamen Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına geçmiş olacak, buda sektörün sürdürülebilir gelişimine çok önemli katkı sağlayacaktır.

Özellikle Muğla, Aydın, Denizli gibi illerde su ürünlerindeki kira sürelerinin 5 yıl ile sınırlandırılmış olması üreticilerin önünü kapatmaktadır.

Her 5 yılda bir tekrar kiralama yapılmak zorunda kalınırken özellikle Su Kirası süresine bağlı olarak Ormandan tekrar kiralama işlemleri yenilendiği için Orman Kiralamalarında büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Ve bürokratik engellerle karşılaşılmaktadır.

Bu da yatırımcının şevkini kırarak yeni yatırımları engellemekte ya da süre çok kısa olduğu için üretici uzun vadedeki planlama yapamayarak yatırım yapmaktan kaçmaktadır.

DSİ'nin su ürünleri işletmelerine su tahsisi ili ilgili Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü koordineli çalışması, su kiralamalarının on beş yıl süreyle kiraya verilmesi. Bu nedenle, kira sürelerinin 15 yıla kadar uzatılarak üreticilerin önü açılmalı ve uzun vadeli yatırım yapmaları sağlanmalıdır.

5200 sayılı Yasaya göre, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliğimiz dahil tarımsal amaçlı Üretici Birliklerinin hiçbir şekilde yetkileri yoktur.

Üreticiler üzerinde yaptırım güçleri yoktur. Üreticilerle ilgili oluşabilecek sorunlarda ancak aracı olabilmektedir. Ancak talep ve istekte bulunabilmektedir.

Üreticilerin yaptıkları hatalardan dolayı; mevzuatlara ve kurallara uymadıkları zaman onlarla ilgili karar alınamamaktadır. Bu nedenle, 5200 sayılı Yasanın acil olarak değiştirilerek Birliklerin daha etkin çalışmasını ve gelir elde etmelerini sağlayacak hususlar yasaya konmalıdır. Ayrıca, halen gönüllülük esasına dayalı olan Üyeliğin mecburi hale getirilmesi gerekir.

Balık yetiştiriciliğinde kullanılanlarda dâhil, yemlerde uygulanan KDV oranı kaldırılmıştır. Balık üreticileri balıklarını % 8 KDV ile satmaktadır.

Et ve tavukta, perakende satışlarda KDV %1 iken, KDV'nin balıkların perakende satışlarında %8 olarak uygulanması sıkıntı yaratmaktadır.

Bu durum göz önüne alınarak hem tüketicinin daha ucuz balık yiyebilmesi hem de üreticiyi rahatlatmak için, aynı ette olduğu gibi, toptan satışlarda % 1'e indirilmesi, Özellikle Muğla ve İzmir illerinde, 2009 yılında denizde faaliyet gösteren balık çiftliklerinin açığa taşınması sonucu zorunlu ihtiyaç olan “Aşılama-Boylama Alanlarının” halen tahsis edilmemiş olması,

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca çıkartılan Yönetmelikte “Balık Çiftlikleri” yer almamasına rağmen, keyfi hiç ilgisi olmayan kategoriye sokularak “Çevre İzni” ve dolayısıyla “Çevre Mühendisi/Çevre Danışmanı” çalıştırma zorunluğunun getirilmiş olması, yine aynı kategoriye sokularak, “Eysel ve Sanayi Atığı” muamelesi yapılarak “Atık Su Analizi Yaptırılması” zorunluğunun getirilmesi yanlıştır.

Bafa Lagün Gölü etrafında bulunan ve ülkemizde deniz balıkları yetiştiriciliği yapan işletmelerin yavru balık ihtiyacının % 60’ını sağlayan “Deniz Balıkları Kuluçkahanelerinden Çıkan Suyun Yer Altına Deşarj Etmelerine İzin Verilmeyerek”, “Denize Kadar 22 km Uzunluğunda Kanal Yapılmasının İstenmesi” yanlıştır.

Halen Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü uhdesinde olan “Su Ürünleri Sağlığı” yetkisinin, su ürünleri faaliyetlerinin bir bütün olarak tek çatı altında daha etkin bir biçimde yürütülebilmesi için, konunun esas sahibi olan Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünce yürütülmesi sektör açısından önemlidir.

Mevcut Yönetmelik gereğince, su ürünleri tesislerindeki aşılama işleminin yetkili Veteriner Hekimler tarafından yapılması öngörülmektedir. Ülkemizde, üretim için milyonlarca yavru balık kullanıldığı ve tamamının en az yılda iki kez aşılandığı dikkate alınırsa bu iş için binlerce Veteriner Hekimin gerekeceği görülecektir. Ancak, gerek arazi şartlarının zorluğu ve gerekse maliyetinin yüksek olması vb. nedenlerle bunun pratikte uygulanması mümkün değildir. Sektör bu uygulamalar nedeniyle suçlu durumuna düşmekte ve cezai yaptırıma maruz kalmaktadır.

Üreticinin uğradığı bu mağduriyetinin önlenmesi için mevcut Yönetmelikte değişiklik yapılarak, “Veteriner Hekimler yapar” yerine “Veteriner Hekimlerin denetiminde” ibaresinin konularak, tesis personeline “Aşı Uygulama İzni Verilmesi” ve/veya “Hizmet Alımı Yapılarak Aşılama Uygulamasının Gerçekleştirilmesi” için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir.

5. Su Ürünleri Yetiştiriciliği Çalışmayı

Veteriner hekimler hem teşhis koyuyor hem tedavi yapıyor hem de tedavide kullanılması gereken ilaçları pazarlayabiliyorlar.

Teşhis, tedavi ve ilaç satım işinin aynı kişi tarafından yapılması etik bulunmamaktadır. Veteriner hekimlere yasa ile tanınan bu özel hak diğer mensup kurumlar arasında çelişki ve sorunlara neden olabilmektedir. Bu çerçevede bir düzenleme ile yasanın düzenlenmesi sağlıklı olacaktır.

Su ürünleri yetiştiriciliğinde balıkların bir yerden başka bir yere gönderilmesinde ilk gideceği yere kadar düzenlenecek Nakliye Belgesinin işletme sorumlusunca imzalanması gerekmektedir. Şöyle ki avcılıkta avlanan balıklar ilk gideceği yere kadar sorumlu kişilerin imzası ile gidiyor. Her şeyi kayıt altında olan İrsaliye, Fatura ve sürekli İlçe Müdürlüklerince denetlenen yetiştiricilik balıklarında bu uygulama yapılmıyor. Aynı uygulama yetiştiricilik balığında da yapılmalıdır.

Halen Ülkemizde bulunan 2.377 adet su ürünleri yetiştiricilik işletmesinin büyük bir kısmı Destekleme Kararnamesi çerçevesinde, Devletten alacağı desteği temlik ederek % 85 oranında Temlik Kredisi kullanmaktadır. Üretici aldığı bu kredi ile tesisin yem ihtiyacı, personel gideri vb. işletme giderlerinin önemli bir kısmını karşılamaktadır.

Destekleme Kararnamesinin 8 Maddesinin 14 Bendinde yer alan “Bu kapsamda yapılan tarımsal destekleme ödemeleri kamu kaynağı olduğundan hak ediş sahibinin hesabına aktarılmadan önce haciz/icra ve temlik ve benzeri işlemler yapılmaz” cümlesi konulmuştur.

Banka, Kararnamenin bu maddesine istinaden destek karşılığı temlik kredisini verememektedir. Ülke ekonomisine katkı sağlayan, emin adımlarla büyüyen ve gelişen bir sektör olarak yukarıda belirttiğimiz sıkıntılarımızın giderilmesi için 8. Maddenin 14. Bendinde yer alan cümledeki “TEMLİK” kelimesinin kaldırılması ya da “SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ HARİÇ” ifadesi getirilebilir.

TAVSİYELER

Ülkemizde özellikle alabalık yetiştiriciliği kara tesisleri ile baraj göllerinde ağ kafeslerde yetiştirilmektedir.

Ülkemizdeki sulara genellikle Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında su sıcaklığı çok yükseldiği için kafeslerde yetiştiricilik yapan üreticilerimiz balıkların öldürmemek için bu mevsimde hasat etmek zorunda kalıyor.

Aksi takdirde balıklar ölecek ya da hasat edip ucuz fiyata elinden çıkarmak zorunda kalıyor. Bu durum ise piyasayı alt üst ediyor ve arz talep dengesi bozuluyor.

Dolayısıyla fiyatlar dengesizleşiyor ve üreticilerimiz çok büyük mağduriyetler yaşıyor. Bunun önlenmesi için Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesindeki Et-Süt kurumunun bu mevsimde müdahale alımı yaparak üreticinin mağdur olmasını önlemelidir.

Başta alabalık olmak üzere, Et-Süt Kurumunun alacağı 4.000 – 5.000 ton balık piyasayı dengeleyecektir. Bu kapsamda; Tarımsal Destekleme Bütçesine “Müdahale Alımları Desteği” adı altında ödenek ayrılması.

Ülkemizde satılan balıklarda, henüz etiket-barkot uygulamasına geçilmediği için geri izleme yapılmamaktadır.

Etiketi olmayan bir balığı tüketici aldığı zaman karşılaştığı olumsuz durumu (balığın bozuk çıkması, bayat olması) izlemesi mümkün olmamaktadır. Bu durumları çözmek için kilo başına verilecek 20-25 kuruş destek ile balıklar tek tek etiketlenebilir. Bu etiketleme işi oturuncaya kadar verilecek destek ile bu iş sağlanır.

Bilindiği üzere, su ürünleri yetiştiricilik üretimimiz hızla artarak 240.000 tona ulaşmış, birkaç ilimiz hariç, Türkiye genelinde üretim yapar hale gelinmiştir.gerekmektedir.

Üretimdeki bu başarı, aynı zamanda hastalık riski ve gerçeğini beraberinde getirmiştir. Şu anda, su ürünleri yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı yerlerde yeterli sayı ve kapasitede su analizi ve balık hastalıklarının teşhis ve tedavisi konusunda faaliyet gösteren laboratuvar, enstitü vb. tesis bulunmamaktadır.

Mevcutların ihtiyaca cevap vermesi mümkün olmayıp, Muğla, Antalya, Elazığ, Malatya, Kayseri gibi yetiştiricilikte önemli paya sahip illerimizde su analizi ve balık hastalıklarının teşhis ve tedavisi konusunda ihtiyaca cevap verecek laboratuvar, enstitü vb. tesislerin kurulması ve mevcutlarında revize edilmesi .

Halen Devletimizin de desteğiyle, Ülkemiz su ürünleri yetiştiriciliği konusunda bölgesinde lider konumuna yükselmiştir.

Sektörümüz beceri ve teknik donanım olarak çok iyi bir noktaya gelmiştir. Ancak, üretimde gösterdiğimiz başarıyı pazarlamada gösterdiğimiz söylenemez. Şu anda, ekonomik olarak sektörümüz sürdürülebilir ve rantabl olmaktan uzaktır.

Sektördeki birçok firma “Göç yolda düzelir” mantığı ile hareket ederek, “Hele bir üretelim satacak yer buluruz” düşüncesiyle, hiçbir planlama ve pazar araştırması yapmaksızın üretim yapmaktadır.

Buna birde baraj göllerindeki su sıcaklığı faktörü eklenince balığı hak ettiği değerde satma noktasında çok ciddi sıkıntılar yaşanmakta ve hatta Ülke olarak çok ağır yaptırımlara maruz kalmaktayız. Bu nedenle, üretim ve pazarlama bir bütün olarak ele alınmalı ve birlikte planlanmalıdır.

Bu konuda gerekirse Bakanlığımız tür, kapasite ve bölge bazında kısıtlama ve yaptırım uygulamalıdır.

TUİK verilerine göre 2015 yılında Ülkemizde kişi başına düşen balık tüketim miktarı 6,2 kg dır. Bu rakam Dünya'da 20 kg, Avrupa'da 25 kg dır.

Üç tarafımız denizlerle çevrili olmasına rağmen, Ülkemizdeki balık tüketimi maalesef çok az olup, bunun mutlaka artırılması gerekir. Bunun içinde, su ürünlerinin önemi ve tüketiminin özendirilmesine yönelik olarak televizyon, gazete, dergi vb. sosyal medyada tanıtım ve reklam yapılması, ilkokullar, avm'ler ve fuarlarda balık tadım ve tanıtım etkinliklerinin düzenlenmesi gerekiyor.

Böylelikle, hem kişi başı balık tüketimi arttırılarak halkımızın daha sağlıklı beslenmesi ve daha sağlıklı nesiller yetiştirilmesi sağlanacaktır.

Tüm bu hizmetleri yapabilmek içinde, Bakanlığımız destekleme bütçesinden ayrılacak para ile “Su Ürünleri Tüketim Desteği”ne yönelik bir ödenek oluşturulması, bu ödeneğin Bakanlık ve Merkez Birliğince oluşturulacak bir Komisyon marifetiyle su ürünleri tüketimini arttırmaya yönelik faaliyetlerde kullanılması sektörümüzün gelişimine katkı sağlayacaktır. Sağlanacak tanıtım desteği ile “Türkiye Balık yiyor” sloganı ile Türkiye genelinde etkinlikler düzenlenerek balığa olan farkındalığın arttırılması.

Su Ürünleri yetiştiriciliğinde en büyük maliyet yem olup, balığın sağlıklı büyüebilmesi, zamanında, istenen kalitede ve rantabilitede güvenilir ürün elde edilebilmesi için yemin içeriği, kalitesi, ete dönüşüm oranı, sindirilebilirliği önem arz etmektedir.

Maalesef zaman zaman kaliteli diye alınan yemlerin istenilen kalitede olmadığı, ayrıca üreticilerimizin bazılarının ekonomik imkansızlıklar veya düşük fiyatla satıldığı için kalitesiz yemleri kullandığı bilinmektedir.

Bu durumda üretici kısa vadede kar ediyor gözükse bile, daha uzun sürede pazar boyuna geldiği, daha fazla yem kullanıldığı, üretilen balıkların standardının, kalitesinin düşük olması, raf ömrünün çok kısa olması, balıkların daha çabuk hastalanması ve

yaşama oranının daha düşük olması vb. nedenlerle gerçekte zarar etmekte, ayrıca, doğaya daha fazla yem artığı ve dışkı bırakılacağı için su ortamını kirletmesi söz konusudur.

Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü, Beymelek ve Kepez ünitesi olmak üzere, birbirine 160 km mesafedeki, daha önce birbirinden bağımsız olarak üretim faaliyeti yapan iki kuruluşun bir araya getirilmesi ile kurulmuş bir enstitüdür.

Bu iki ünite arasındaki mesafenin uzak olması nedeniyle, gidiş-gelişler zorlaşmakta, dolayısıyla idari ve teknik anlamda yönetim sıkıntıları çekilmektedir.

Müdür nerede olursa orası düzeliyor, diğer tarafta yönetim boşluğu oluşmaktadır. Ayrıca, bu iki birim farklı konularda hizmet vermektedir. Şöyle ki Beymelek denize yönelik faaliyetlerini sürdürmekte, Kepez ise iç suya yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Kendine özgü farklılıklar içeren bu iki çalışmanın bir arada yürütülmesi çeşitli sıkıntılar yaratmaktadır. Bu çerçevede, AKSAM'ın ikiye ayrılarak, Beymelek ve Kepez'in eskiden olduğu gibi iki ayrı Müdürlük olarak görev yapmalarının sağlanması.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından balık üretim alanları ile ilgili olarak takdir edilen ve çok yüksek olan orman arazi kira bedellerindeki artışın makul seviyeye çekilmesi, orman köylülerine yapılan indirimin orman sahasında yer alan bütün işletmelere uygulanması.

Orman arazilerinde faaliyet gösteren ve daha önce izinleri alınmış ve kiralaması yapılmış olan su ürünleri işletmelerinin yeniden kiralamalarında Başbakanlıktan görüş alınması konusundan muaf tutulması,

TARSİM sigorta bedellerinin uygun fiyatta olması, TARSİM Sigortalı işletme sayısının arttırılması ve bunun için TARSİM sigortası ile ilgili tanıtım, eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinin yaygınlaştırılması.

Sürdürülebilir su ürünleri yetiştiriciliği için hastalıklardan arı, sertifikalı kapalı devre kuluçkahanelerin kurularak yaygınlaştırılması, bu kuluçkahane ve yetiştiricilik konularında AR-GE çalışması yapan işletmelerin de desteklenme kapsamına alınması.

Bölgelerimizdeki üretilen ve tüketilen su ürünleri miktarları, pazar durumu, tüketim alışkanlıkları ile ilgili araştırmalar ve anketler yapılarak bu konuda sağlıklı bilgilerin temin edilmesi sağlanması ve Devletimizce sağlanacak tanıtım desteği ile halen çok düşük olan su ürünleri tüketimi arttırmaya yönelik tüketimi teşvik edici çalışmaların ve tanıtım kampanyalarının yapılması.

Tüketiciye sunuş ve pişirme alternatiflerinin genişletilerek su ürünleri tüketiminin daha cazip ve kolay hale getirilmesi.

Kamuoyundaki kültür balıkları ile ilgili mevcut ön yargı ve olumsuz imajın pozitif yönde değiştirilmesi, su ürünlerinin önemi ve su ürünleri tüketiminin özendirilmesi ve artırılması için sosyal medyanın etkin olarak kullanılması.

Dondurulmuş ürünlere uygulanan glaze oranlarının Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüklerince daha düzenli bir şekilde kontrol ve denetlemesinin yapılması.

Eğer desteklemeler sürekli devam edecekse Birliklerin yaşaması ve güçlü olması için kesintinin %3'e çıkarılması, bu kesintiden de %30'da Merkez Birliği'ne verilmesi ve Merkez Birliklerinin, İl Birlikleri üzerinde etkin olması sağlanmalıdır.

Orkinos yetiştiriciliği desteği, Orkinosta da bir yetiştiricilik modeli yani besleme yapıldığına göre Orkinos balığı da destekleme kapsamına alınmalıdır.

Üretici Birliklerine üye olmayan üreticiler hiçbir şekilde Tarımsal Destekleme Ödemelerinden faydalandırılmamalıdır.

Üretici Birliği kurmak için yeterli sayıda üreticinin olduğu illerde Üretici Birliği kurma zorunluluğu getirilmesi; Adana, Adıyaman, Artvin, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Düzce, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Kocaeli, Konya, Manisa, Mersin, Ordu, Sakarya, Sivas, Şanlıurfa Yozgat da yeterli sayıda üretici olduğundan buralara da il birliklerinin kurulabilir.

1000'nin üzerindeki üreticimiz ise hiçbir yere üye olmayıp, Birlikleri yoktur. Gönüllülük esasına dayalı üyelik kaldırılıp, mecburi üyelik getirilmelidir.

18 Birliğimizin haricinde ülkemizde 18-20 tane daha Birlik kurmak mümkün iken maalesef İl Birlikleri kurulmamaktadır. Bu eksiklik ise üreticilerimizden kaynaklandığı kadar İl Müdürlüklerimizden kaynaklanmaktadır.

Bu eksiklik ise üreticilerimizden kaynaklandığı kadar İl Müdürlüklerimizden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde 2500'e yakın Su Ürünleri üreticisi bulunmaktadır. Bunlardan 18 birliğimize kayıtlı 1000 civarında üretici üyemiz bulunmaktadır.

Kültür balığının Tüketimini engelleyen durumlarla karşı karşıya gelmekteyiz. Kalitesiz, standartlara uygun olmayan balıklar hallere getirilmektedir.

Bu da piyasaya sürülmektedir. Bu sürülen balıkların muhafaza şartlarına uyulmadığı için balık çabuk bozulmaktadır ve halk yanlış kaniya sebep olduğu için bu balıkları tüketmemektedir.

Çözüm için de hallerin iyi denetlenmesi ve balık muhafaza, taşıma şartlarının iyi belirlenmesi gerekir.

5. Su Ürünleri Yetiştiriciliği Çalıştayı Tavsiyeler

Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği

Adres

Mustafa Kemal Mah. 2127 .Sok Manolya Apt. No:34/5 Çankaya/ANKARA

Telefon

0312 417 80 51 – 0533 694 10 81

Web & E-posta

www.suymerbir.org.tr & info@suymerbir.org.tr

Hazırlayan

Kaan Uğrasız, 2025

